

Годишен доклад на ЕНП за 2013 г.: Наблюдение и управление на преструктурирането през XXI в.

Резюме

Въведение

Годишният доклад за 2013 г. на Европейския наблюдател на преструктурирането (ЕНП) представлява ретроспектива на измерването в течение на повече от десетилетие на въздействието на дейността за мащабно преструктуриране в Европа. В него са обобщени тенденциите в преструктурирането въз основа на база данни за преструктуриране, която включва подробности за над 16 000 случаи на мащабно преструктуриране — всеки от които е свързан със загуба или печалба на минимум 100 работни места. По-специално докладът акцентира върху съпоставка на дейността през предкризисния период (2003—2008 г.) с периода след настъпването на кризата (2008—2013 г.), с цел да се установят промените в преобладаването на различни практики на преструктуриране и да се покаже кои сектори са били непропорционално засегнати, по отношение на заетостта, от глобалната рецесия. В доклада е включена и критична оценка на дейностите на ЕНП, включително двете по-нови бази данни, ориентирани към политиката: инструменти за публична подкрепа и законодателство в областта на преструктурирането. И накрая, докладът акцентира върху явлението на изнасяне на дейностите (офшоринг), като отчита спада на тези дейности от страна на европейските фирми от момента на възникването на кризата.

Контекст на политиката

През януари 2013 г. Европейският парламент одобри доклад, настояващ Европейската комисия да предложи законодателен акт относно управлението на промените и преструктурирането. В този доклад, изготвен от Alejandro Cercas, член на ЕП, бяха включени препоръки за информиране и консултиране на работниците, както и за прогнозиране и управление на преструктурирането. Оттогава Европейската комисия съобщи за своите планове за „Качествена рамка за преструктуриране и прогнозиране на промените“, която ще включва настоящото законодателство и инициативите на ЕС в тази област,

и ще представи най-добрите практики, които да бъдат прилагани от всички заинтересовани страни.

Като част от стратегията „Европа 2020“ Европейската комисия поднови своя ангажимент да работи за:

насърчаване на преструктурирането на сектори в затруднение към дейности, ориентирани към бъдещето, включително чрез бързо пренасочване на умения към нововъзникващи сектори и пазари с бърз растеж.

Комисията добави, че държавите членки ще трябва да:

работят заедно със заинтересовани страни в различни сектори [...] за определяне на трудностите и разработване на съвместен анализ за това, как да се поддържа силна индустриална и познавателна база.

Основни констатации

- Широкото документирано използване на базата данни за случаи на преструктуриране от лицата, вземащи политически решения, и изследователите е свидетелство за нейната стойност като уникален източник на транснационални данни за въздействието на мащабното преструктуриране върху заетостта през последното десетилетие.
- Към настоящия момент на работа са шест милиона европейци по-малко, отколкото в началото на икономическата криза. Кризата доведе до нарастваща поляризация на резултатите на пазара на труда в целия ЕС, като процентите на безработица с в обхвата от под 5% (Австрия) до почти 28% (в Гърция).
- Кризата и периодът след нейното настъпване отбелязаха значителен ръст на процента на

загубата на работни места вследствие на реструктуриране, дължаща се на изпадане в несъстоятелност или затваряне, и спад на процента вследствие на изнасяне или преместване на дейностите, както и на сливания и придобивания.

- Що се отнася до секторите, уронването на заетостта бе почувствано най-остро в преработвателната промишленост и строителството. Взети заедно, на тези два сектора се падат доста над 100% от нетните загуби на заетост, станали от 2008 г. насетне.
- Заетостта се запази относително добре — и всъщност дори нарасна — в някои сектори на услуги, интензивно използващи знанието (здравеопазване, образование, ИТ и информационни услуги, както и професионални, научни и технически дейности), преди, по време на и след кризата.
- Политиките на ограничения имаха за резултат изместване на устойчивата заетост от секторите, финансирани предимно с публични средства през 2008—2010 г., към секторите на частните услуги от 2010 г. насетне. Много от най-големите случаи на реструктуриране на ЕНП от 2008 г. насетне са извършени в публичната администрация, на която се пада много по-голям дял от общия брой на обявените загубени работни места от 2008 г. насетне.
- Секторът на автомобилите/транспорта е един от малкото големи производствени сектори, в които равнищата на заетост нараснаха през последното десетилетие. Почти всички нетни печалби постъпиха в източноевропейските страни, потвърждавайки изместването на изток на това производство.
- Кризата доведе до значителен спад на изнасянето на дейностите в Европа. Делът на загубените работни места поради изнасяне на дейностите при реструктуриране на ЕНП достигна максимална стойност преди кризата от 2008—2009 г. (тримесечен обхват: 6% — 12%) и оттогава е по-малък (тримесечен обхват: 2,5% — 6%).
- Половината изнесени работни места остават в Европа. Основната група от държавите, в които те са изнесени, са страните, присъединили се през периода 2004—2007 г., на които се пада една трета от преместените работни места. Друга една трета от работните места, изнесени от Европа, отиват в Азия.
- Поне едно от всеки шест работни места (17% — 18%), загубени поради реструктуриране в Дания, Ирландия и Португалия, е било изнесено — много повече от средната стойност за ЕС от 6%.

- На преработвателната промишленост се падат повечето от изнесените работни места във всички държави членки с изключение на Обединеното кралство, където преобладава изнасянето на услуги.
- Повече от една четвърт (28%) от загубените поради изнасяне работни места в ненационални фирми, собственост на ЕС, се дължат на частично или пълно преместване в държавата на собствеността. Най-често такива премествания са извършени от германски и италиански фирми.

Насоки за политиката

След стартиралите мерки за бюджетна консолидация и ограничения дейностите по реструктуриране са поне толкова разпространени в публичния сектор, колкото и в частния. С оглед на характерните черти на заетостта в публичния сектор — като по-висока степен на колективно представителство и по-голяма защита на заетостта — естеството на договаряните там промени може да помогне за установяване на форми на реструктуриране, които не водят непременно до мащабни уволнения.

Тежкото положение в строителния сектор, където заетостта е намалела с повече от половината в някои държави членки, остро засегнати от финансовата криза, подчертава значението на прогнозирането и ограничаването на неустойчивите модели на растеж в секторите, които са силно засегнати от условията на кредитния цикъл.

Изнасянето на дейности очевидно е проциклично. Загубените поради преустройство работни места, дължащи се на изнасяне на дейности, отбелязаха спад от 2008 г. насетне, но възобновяването на растежа на обичайните си нива може да е знак за възход на изнасянето на дейности, по-специално в областта на услугите, което досега беше сравнително ограничено.

Качествените данни са важни при разработването на политиките и ЕНП изпълнява важна роля при обмена на информация и данни за тенденции в реструктурирането и политиката сред лицата, вземащи политически решения на европейско и национално равнище. Независимо от това разработването на общи европейски политики за справяне с все по-различните национални пазари на труда е предизвикателство за бъдещето.

Допълнителна информация

Докладът „ERM annual report 2013: Monitoring and managing restructuring in the 21st century“ (Годишен доклад на ЕНП за 2013 г.: Наблюдение и управление на реструктурирането през XXI в.) може да се намери на адрес: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1380.htm>

За допълнителна информация се обърнете към John Hurley, ръководител научноизследователска дейност, на адрес: joh@eurofound.europa.eu